

Petar Mitić
Univerzitet u Nišu
Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja

Nastavno-naučnom veću Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu

Recenzija tematskog zbornika radova *Pedeset godina Filozofskog fakulteta u Nišu – retrospektive, pratkične implikacije i vizija za buduće generacije psihologa i socijalnih radnika*

Povodom obeležavanja pedesetogodišnjice postojanja i rada Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu i Departmana za psihologiju u okviru te institucije priređen je tematski zbornik *Pedeset godina Filozofskog fakulteta u Nišu – retrospektive, pratkične implikacije i vizija za buduće generacije psihologa i socijalnih radnika*. Zbornik je, prema rečima odgovornog urednika Dušana Todorovića, imao za ciljeve svojevrsnu retrospektivu i analizu značaja naučnih rezultata i publikovanih radova nekadašnjih i sadašnjih članova Departmana za psihologiju, ali i znatno novijeg Departmana za socijalnu politiku i socijalni rad. Zbornik sadrži osam radova i ukupno šesnaest autora.

Retrospektivu ostvarenja Departmana za psihologiju otvara rad pod nazivom *Osnovne studije psihologije na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Nišu od 1971. do 2021. godine*. Rad se ne bavi naučnim dostignućima članova Departmana za psihologiju, već je akcenat na prvom članu sintagme nastavno-naučna delatnost. Gordana Đigić, autorka teksta, daje pregled nastavnih planova i programa osnovnih studija psihologije, koji su bili važeći tokom vešedecenijskog rada Departmana, koristeći uglavnom dokumentaciju i evidenciju Filozofskog fakulteta u Nišu. Sama tematika uslovlila je da rad bude pregledni, mora se konstatovati da je pregled precizan, te da su naglašeni ključni momenti, koji su uticali da programi izgledaju tako prema načinu akreditacije i u skladu sa „bolonjskim procesom”. Autorka sa pravom ističe i dokumentuje činjenicu da se

permanentno radilo na usavršavanju studijskog programa, te da je on sada kompatibilan sa onima na domaćim i stranim fakultetima, koji imaju studijski program psihologije.

Autorski dvojac Vladimir Hedrih i Ivana Pedović prikazali su aktivnosti Departmana za psihologiju koje su vezane za domaće projekte i internacionalnu saradnju. U radu *Projekat 179002 – Indikatori i modeli usklađivanja uloga na poslu i u porodici, istorija* predstavljen je projekat koji je trajao od 2011. do 2019. godine, a koji, na neki način, traje i danas. Prikazan je ambijent u kome se projekat započinjao i izazovi sa kojima su se istraživači suočavali – od odabira tema do birokratskih prepreka koje su uspešno prevladavane. Pobrojani su svi istraživači sa Departmana za psihologiju koji su učestvovali u Projektu i dato je vreme njihovih uključivanja. Navedeni su značajni ishodi jednog ovakvog projekta – od testovnog materijala, preko monografija i publikovanih radova. Osim opisa samog terenskog rada, ovom prikazu emotivni ton daju i izjave mladih istraživača koji su na početku svojih karijera dobili priliku da rade na ovakvom projektu, a koje govore koliko je takva participacija bila značajna za njihov profesionalni i lični razvoj.

Kada je reč o međunarodnoj saradnji, isti autori (Pedović i Hedrih) u radu *Departman za psihologiju kao deo mreže za socijalnu traumu (Social Trauma Network)* opisali su način na koji su Departman, odnosno njegovi članovi uključeni u rad međunarodne istraživačke mreže koja se bavi socijalnom traumom. Departman za psihologiju je osnivač ove mreže zajedno sa partnerskim univerzitetima iz Nemačke i regiona Balkan. Mrežom koordinira Međunarodni psihoanalitički univerzitet u Berlinu (International Psychoanalytic University – IPU), a finansirana je od strane Nemačke službe za akademsku razmenu (DAAD). U radu su opisane brojne realizovane aktivnosti poput letnjih škola i objavljivanja radova i monografija, a istaknuto je da Projekat traje od 2013. godine, te da su mu projekti *Migration – Trauma in Transition (TTM)* i *Social Trauma in Changing Societies – STICS* svojevrstne ekstenzije.

Psihologija kao nauka je od svojih začetaka bila definisana dobrim delom eksperimentima, koji su često predstavljali i potku za formiranje njenih grana. U tom kontekstu je važan rad u okviru ovog zbornika pod nazivom *Laboratorija za psihološka istraživanja (LPI) – doprinosi naučnoj afirmaciji Departmana za psihologiju Filozofskog fakulteta u Nišu*, koji potpisuju Nebojša Milićević, Miodrag Milenović, Joviša Obrenović, Milkica Nešić, Vladimir Nešić i Ana Jovančević. U radu je prikazana istorija razvoja Laboratorije za psihološka

istraživanja, inspiracija za njeno formiranje, te njen formalno-pravni status. Pobrojana je oprema kojom laboratorija raspolaže i najznačajniji pravci istraživanja sprovedenih u njoj. Ipak, najznačajniji deo, jeste osvrt na dosadašnje rezultate koji su proistekli iz ove laboratorije, kao i doprinos pojedinih članova Departmana za psihologiju razvoju institucije kroz inovativne ideje kojima su kompenzovani ograničeni materijalni resursi.

U okviru ovog tematskog zbornika posvećenog jubilarnoj, pedesetoj godišnjici rada Filozofskog fakulteta i Departmana za psihologiju našao se i prikaz izdanja *Ličnost i socijalne situacije* kojim je Filozofski fakultet u Nišu obeležio jedan drugi jubilej – 100 godina od rođenja Nikole Rota. Ljubiša Zlatanović je autor rada *Zbornik radova posvećen stogodišnjici rođenja profesora Nikole Rota* u kome je dat koncizan i precizan opis svih dvanaest radova koji su predstavljali svojevrsni omaž velikom srpskom, jugoslovenskom i svetskom psihologu. Istaknuta je povezanost svakog rada sa širokim opusom i istraživačkim interesovanjima profesora Rota, kao i profesorova uloga u formiranju Studijske grupe za psihologiju u Nišu.

Bojana Dimitrijević i Milica Mitrović autorke su rada *Jednak pristup za sve: osnaživanje socijalne dimenzije u cilju jačanja evropskog prostora visokog obrazovanja. Reč je o prikazu* Tempus projekta EQIED-ed čiji je glavni cilj bio stvaranje pretpostavki za izjednačavanje šansi za sticanje visokog obrazovanja na univerzitetima u Srbiji. Filozofski fakultet Univeziteta u Nišu bio je nosilac ovog projekta, a učestvovali su i nastavnici i saradnici Filozofskog fakulteta u Beogradu. Partneri u realizaciji bili su Centar za obrazovne politike, University of Maribor, Universitat de Barcelona, Roehampton University, St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Turnovo, te različita studentska udruženja. Projekat je rezultirao brojnim praktičnim implikacijama koje će u velikoj meri pomagati da se učešće studenata iz nedovoljno zastupljenih grupa u akademskom životu olakša.

Jelisaveta Todorović, Ivana Janković i Miljana Spasić Šnele autorke su rada *Doprinos Departmana za psihologiju razumevanju Cirkumpleks modela porodičnog funkcionisanja*. U radu su prikazane osnovne postavke Cirkumpleks modela porodičnog funkcionisanja koji obuhvata tri dimenzije: kohezivnost, fleksibilnost i komunikaciju, i po kome su balansirani nivoi kohezije i fleksibilnosti najpodesniji za zdravo porodično funkcionisanje. U radu je prikazano trinaest naučnih radova nastavnika i saradnika Departmana za psihologiju koji su objavljeni u časopisima, zbornicima sa međunarodnih naučnih skupova i u monografijama, kao i četrnaest master radova

studenata psihologije koji su se bavili ovom temom. Autori ističu da je model proveravan na različitim uzorcima.

Celoživotni razvoj: odraslo i staro doba rad je Jelene Opsenice Kostić u kome se govori o ekološkim teorijama razvoja (ideje Jurija Bronfenbrenera, Glenna Eldera i Pola Baltsa) i potrebi za osećajem smisla u dva osnovna životna domena – ljubavi i radu. Autorka ističe da je polje proučavanja razvoja u odraslom i starom dobu značajno, složeno i dinamično, a da je predmet Psihologija odraslog i starog doba uveden kao obavezni na osnovne akademske studije psihologije Filozofskog fakulteta u Nišu kroz program akreditovan 2008. godine.

Tematski zbornik *Pedeset godina Filozofskog fakulteta u Nišu – retrospektive, praktične implikacije i vizija za buduće generacije psihologa i socijalnih radnika* na adekvatan i sveobuhvatan način govori o tome kako se Departman sa psihologiju razvijao kroz prizmu usavršavanja planova i programa nastave, rad laboratorije, učestvovanje na različitim projektima, zainteresovanost za novine u psihološkoj nauci, ali i poštovanju doajena koji su potpomogli stvaranje onoga što danas nazivamo Departmanom za psihologiju. Kao određeni nedostatak bi se moglo navesti da u naslovu zbornika postoji odrednica „socijalnih radnika”, koja se eksplicitno ne pominje u samim radovima. Ipak, to je razumljivo budući da samostalni Departman za socijalnu politiku i socijalni rad funkcioniše tek od 2018. godine, a i opravdano, budući da dosta nastavnika i saradnika sa Departmana za psihologiju doprinosi značajno školovanju budućih socijalnih radnika. Takođe, mora se primetiti da kroz većinu radova provejava povezanost ova dva departmana, naročito kada je reč o projektima i publikacijama.

Konačni zaključak ove recenzije je da rukopis *Pedeset godina Filozofskog fakulteta u Nišu – retrospektive, praktične implikacije i vizija za buduće generacije psihologa i socijalnih radnika* preporučujemo Nastavno-naučnom veću Filozofskog fakulteta u Nišu za objavljivanje.

U Nišu, 1. 10. 2021.

Petar Mitić

